

MITOLOGIA DELS PLANETES

L'estudi i la interpretació dels mites és un fenomen cultural molt arrelat que es pot explicar a través de diferents cultures. Són llegendes que expliquen amb llenguatge simbòlic l'origen i el passat d'una cultura. Així, doncs, acostar-nos a ells, als mites, és retrobar i descobrir certa riquesa, moltes vegades fascinant, d'un art, especialment literari, i d'una època històrica que s'ha inspirat en ells, com per exemple, l'antiga Grècia, Roma, l'ancestral cultura Xinesa, la Mesopotàmica, entre moltes.

La mitologia dels Planetes (Planetes significa errant) és una interpretació de cultures diverses però, i això sí, considerats com déus poderosos que governaven la Terra. Hem de saber, per tant, que explicar un relat d'un mite vol dir que estem parlant d'una versió, d'un relat, que té moltes variacions. En aquest sentit, pot variar la història de qualsevol mite. Per exemple, en temps de l'home primitiu com que no hi havia ciència suficient per entendre l'Univers, trobaven respostes en la màgia per explicar el seu entorn; els grecs la trobaven en els seus déus imaginaris i pensaven que l'Univers estava format per tres regions: La Terra (Gea), el Cel superior (Urà) i el cel inferior (Tàrtar). Xina, té una altra versió; Índia, una altre i així fins arribar avui que apuntant el cel amb un telescopi veiem planetes tal com són però en l'antiguitat, sense telescopis, ¿què podia saber l'home sobre els Planetes?.

La mitologia constitueix aleshores un tòpic. Tots sabem que són llegendes, però ens captiven els seus déus venerats i personificats en misterioses forces de la natura i hi trobem un gust entre poètic i humà en la seva influència misteriosa sobre els homes. Tanmateix, però, se'ns fa difícil entendre la funcionalitat d'aquestes llegendes, relats o contes. Per què i per a qui sorgiren?.

Així, doncs, en les cultures antigues els Planetes s'inclouen en aquest imaginari de divinitats protectores. Per exemple, **MERCURI**, pels clàssics (grecs i romans) era el déu protector de viatgers, també conegut com a missatger dels déus, d'aquí un dels seus símbols més coneguts: "les seves

sandàlies alades amb les que volava ràpid i ras". En canvi, pels sumeris era el déu de la pluja i pels egipcis (batejat com Hermes Trimegisto), era el déu de la màgia, de la medecina de l'alquímia i l'astrologia. La bellesa gasosa de **VENUS** (el preferit del poetes) és el símbol de la bellesa, de l'amor i la fecunditat; pels asteques era el déu que més por els feia perquè consideraven que la seva llum els maleïa.

MART el planeta roig, déu de la guerra; per altres llegendes, és el déu de la primavera i de la joventut; o bé, en la mitologia xinesa, el trobem com el déu del foc. **JUPITER** "déu dels déus", de la llum, del temps i dels llampecs, a més, dirigia el destí dels homes, era el déu que generava poder; en la imaginaria xinesa el trobem com un déu noble que impartia justícia. **SATURN** (tan conegut pels seus anells), és el déu que va ensenyar als homes a conrear l'agricultura, per això se'l considera el déu del sembrat. **URÀ**, personificació del cel i segons les llegendes, fill de Gea (la Terra). Finalment, **NEPTÚ**, pels romans era el déu de les aigües pel seu color blau, més endavant, passa a ser el déu del mar: Poseidó.

Sens dubte, tots els mites formen part de la imaginació de cultures primitives, antigues, ancestrals i afavorits pels qui buscaven, en els seus déus, les respostes cabdals que no trobaven enlloc. Tots els humans, ens plantejem, encara, com els d'ahir, les mateixes qüestions: origen, destí, existència, el més enllà i protecció d'un principi generador de totes les forces. Potser, els mites dels Planetes, com a símbols, en poden ajudar a entendre una mica la bellesa de divinitats amagades en els cels profunds, perquè l'impuls de conèixer i de comunicar el coneixement és la màgia de la vida, la mateixa màgia de l'Univers que ens mou per entendre'l.

Serem imaginatius: com que l'home no pot creure en un absurd, la ingènua saviesa del món antic considerava als Planetes déus benefactors i, com que ha d'existir el concepte de divinitat, és a dir, hi ha d'haver déus, sorgí la necessitat de deïficar els Planetes com autoritats divines relatives a l'origen del món i a fenòmens astronòmics i atmosfèrics.

MART: Un dels Planetes venerat pels romans com el déu de la guerra i mecenas dels guerrers. La tonalitat roja del Planeta els hi semblava que era foc (com en la mitologia xinesa) i sang. És per això que el van associar al déu de la guerra (també els xinesos). El foc de MART l'invocaven per fer armes i la sang per la protecció dels guerrers.

Considerat, també, déu de la vegetació i protector dels camps de conreu. Per això seus sacerdots ballaven una dansa, acompanyada de cançons, per tal que els protegís la terra llaurada. Es disfressaven, durant la dansa, amb uns escuts fets segons els models divins caiguts del cel. I com que volien que el seu déu estigués sempre content i plaent, li oferien, també, curses de cavalls amb carros de guerra i el cavall que guanyava la cursa era sacrificat en el temple de la Via Apia (camp de Mart).

MART un déu militar, valent, que intervenia i s'interessava pel món dels vius als que protegia; tanmateix, però, el valor sociològic de MART té moltes i diverses variants. Per tal de no perdre'ns enmig d'un conjunt de detalls que resultarien de segur dispersos, hem de limitar la llegenda de MART a una generalització escollida entre moltes. Per exemple, les primeres civilitzacions mesopotàmiques el consideraven un déu malèvol, senyor dels morts que viatjava durant tota la nit sota el sol per endur-se'n a les persones que preferien fer les ofrenes a les deesses de la bellesa; tot i que MART admirava amb fascinació a la deessa Afrodita (la Venus romana), la més bella de totes les deesses, no perdonava (també segons els maies) que ell, déu valerós, lluitador i defensor de terres i homes, se'l considerés tenebrós i subterrani.

Si parlem de l'amor, de les flors i de la bellesa en general, hem de fixar-nos en la deessa **VENUS**. Venerada, estimada i misteriosament protegida per càntics i festes. És el prototip de bellesa femenina; el model de deessa que totes les demás envejaven, però, respectada. Per augmentar el seu atractiu de deessa esplèndida i desitjada, portava un cinturó cenyit a la cintura que la feia encara més exuberant. Per la seva llum blanca, i immensa lluminositat ("estrella de la nit o de l'alba"), era considerada deessa de la pau i de l'amor; pels xinesos, però, no era aquest el simbolisme o significat, sinó que era foc metàl·lic, assimilant-lo a la llum que reflecteixen les armes, senyal de guerres i càstigs. Aleshores, per a ells era deessa de la guerra, no

de l'amor. Les comparacions culturals del simbolisme de VENUS ens aporten moltes diferències sobre la seva llegenda, l'aspecte guerrer, per exemple, queda també reflectit en la mitologia dels maies que associen la seva llum al déu de la pluja i dels desastres; li dedicaven uns rituals guerrers molt semblants als dels asteques que, disfressats amb plomes d'aus, cantaven a la deessa per tal que les llavors del blat germinessin després de les pluges.

En la cultura mesoamericana, era identificada amb la serp perquè surt, serpentejant, justament a l'alba i identificaven la serp amb la llum blanca de VENUS. Una llum que era temuda, fins i tot, en algunes zones de l'antic Mèxic, els pobles indígenes tancaven finestres i portes abans de la sortida del Sol per protegir-se dels llampecs de VENUS, doncs els consideraven portadors de malalties, guerres i mort.

Així, doncs, la interpretació de VENUS resulta ser diferent d'una cultura a una altra. Ja no és amor, sinó mort; ja no és naturalesa protectora sinó destrucció. La seva simbologia de naturalesa equilibrada, harmonitzada, deessa que unia per amor i que suavitzava desamors, una espècia d'energia emocional, és pels asteques i altres cultures ben diferent.

Quan veiem un punt de cel lluminós és que és el déu dels antics, és a dir, **JUPITER** (el Zeus grec). És el pare de tots els déus i l'únic que té un poder indiscutible sobre tots els demés. És etern, omniscient i omnipotent. Déu dels déus i el més important de les divinitats llatines. Déu del sol i de la llum.

En tant que déu del sol, era senyor dels fenòmens atmosfèrics: llampecs, trons i, molt especialment, de la pluja que, donat el seu poder per atreure-la, sobretot en èpoques d'extrema sequera, els homes imploraven la seva intervenció mitjançant processons que acabaven en l'altar del camp d'Aventino, justament davant d'una pedra tallada relacionada amb el culte a Mart.

Com a déu de la llum, li oferien cada mes els "idus" o sigui, els dies de lluna plena, en que el cel està il·luminat permanentment.

Com que era l'amfitrió de les festes del vi, li dedicaven tres festes: la del 19 d'Agost en que es tallaven els primers raïms de la collita; l'11 d'Octubre en que es tastava el vi elaborat; i l'última festa el dia 23 d'abril que ja es podia veure el vi nou de la collita, gràcies al bon clima que el déu havia fet possible.

Considerat per moltes cultures déu del coneixement i de l'amor a la llibertat. Divinitat que feia servir les lleis amb justícia i governava amb autoritat; pels xinesos un dels déus més potents que no calia ni esmentar-lo perquè sempre estava present; un magistrat incansable que adjudicava justícia divina i donava poder a les estrelles per fer i desfer constel·lacions. O, segons la mitologia mesopotàmica, considerat fill de titans i germà de Poseidó (déu del mar), senyor dels núvols, del homes i dels reis.

SATURN, pels romans era el déu de l'agricultura ja que havia ensenyat als humans de quina manera es llaurava la terra. Era venerat com el déu de la terra sembrada, de la terra fèrtil que proporciona bona collita. Els símbols que caracteritzen a SATURN són les eines del camp, sobretot la dels segadors. Divinitat, doncs, protectora dels camps, dels camperols. Dins del seu temple s'hi guardava una cinta de llana d'ovella perquè el déu no deixés de protegir al poble i no els abandonés, sinó que els hi continués donant la riquesa de la terra i els seus fruits.

Les festes que li dedicaven se'n deien SATURNALIA que només duraven, en els seus orígens, un dia fins que amb el pas del temps i de diversos emperadors, aquestes festes varen quedar fixades en set dies (del 17 al 23 de desembre).

Considerat , també, un dels dotze titans, fill d'Urà i Gea (personificacions del cel i de la terra). Segons la llegenda, se l'identifica amb el déu grec Cronos senyor del temps.

URÀ: El seu símbol era un "H", la inicial del cognom del seu descobridor Sir William Hersche. Si ens traslладem en la nostra època i no mirem els mites, veurem que les primeres antenes de televisió tenien la forma gaire bé exacte d'aquest símbol. Ara bé, en la mitologia grega, URÀ va tenir sis fills: els Titans. Era un déu aferrat al seu poder i com que tenia por que un dels seus fills li prengués la potestat que li corresponia com a déu, els va tancar en les profunditats de la terra. Crono, un dels sis Titans, ajudat per la seva mare, va vèncer al seu pare URÀ atacant-lo amb una destrat.

De la sang d'URÀ, la que va caure al mar, en va néixer Afrodita i la part de la sang que va caure a la terra en van néixer els Gegants, per exemple, Cíclop Polifemo, Orió...

NEPTÚ: El seu símbol tan conegut és el famós trident. Pels Romans era el déu del mar, en canvi, els grecs tenien per déu del mar a Poseidó i pels Hindús la divinitat marina era Varun. Divinitat, però, de fonts i corrents d'aigua per herència paterna. Explica la llegenda, que al néixer, la seva mare el va donar a uns pastors que el van criar com si fos fill seu. És un dels déus olímpics que vivia en el mar i viatjava en un carro de costa a costa creuant ones i mars. Va conspirar contra Zeus i aquest l'expulsà de l'Olímpic convertint-lo en un senzill mortal.

© Carme Mas (gener 2009)